

Bröstcancerförbundet

Prostatacancerförbundet

c/o Svenska Lotterier och Insamlingar AB

113 94 Stockholm

## Varning och sanktionsavgift –bristande kontroll över spelverksamheten

### Beslut

1. Spelinspektionen meddelar Bröstcancerförbundet, organisationsnummer 802010–4264 och Prostatacancerförbundet, organisationsnummer 857209–1422 (licenshavarna) en varning.
2. Spelinspektionen beslutar att Bröstcancerförbundet och Prostatacancerförbundet ska betala en sanktionsavgift på 1 000 000 kronor.

Hur man överklagar, se [bilaga 1](#).

### Allmänt om utredningen

Spelinspektionen inledde ett tillsynsärende mot licenshavarna med anledning av Konsumentverkets skrivelser med dnr 2024/1089, 2024/1090 gällande marknadsföringsmetoder som tillämpats vid telefonförsäljning av lotter. Syftet med tillsynen var att kontrollera hur licenshavarna efterlever de krav som framgår av spellagen gällande licenshavares ansvar för spelverksamhetens drift, spelansvar och konsumentskydd, specifikt angående uppdragsavtal och telefonförsäljning.

### Beskrivning av ärendet

#### *Konsumentverkets tillsyn*

Spelinspektionen tog den 3 oktober 2024 del av Konsumentverkets tillsynsbrev till licenshavarna. Konsumentverket startade tillsyn mot licenshavarna med anledning av att Konsumentverket mottog flertalet anmälningar angående Datumlotteriet. Av anmälningarna framgick det att flera konsumenter fick fakturor från Datumlotteriet trots att de varken beställde några lotter eller varit i

kontakt med Datumlotteriet. Konsumentverket mottog även anmälningar där Datumlotteriet kontaktade konsumenter per telefon och erbjöd de att köpa en lott samt uppgav att pengarna skulle gå till ideella organisationer eller intresseorganisationer. Därefter debiterades konsumenten för ett abonnemang med lotter hos Datumlotteriet, vilket konsumenten inte informerades om eller tackade ja till.

Konsumentverket bedömde att licenshavarnas marknadsföringsåtgärder var otillbörliga och därmed stred mot punkt 29 i Bilaga 1 till Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder, den s.k. svarta listan. Av punkt 29 i den svarta listan framgår att det under alla omständigheter är otillbörligt att kräva omedelbar eller uppskjuten betalning för produkter som näringsidkaren tillhandahållit men som konsumenten inte beställt.

#### *Spelinspektionens tillsyn*

Med anledning av Konsumentverkets bedömning inledde Spelinspektionen tillsyn mot licenshavarna och skickade begäran om information till licenshavarna den 3 oktober 2024. Av begäran framgår att licenshavarna skulle inkomma med redogörelse och svar på frågor gällande licenshavarnas ansvar enligt 11 kap. 6 § spellagen samt kraven som ställs enligt 14 kap. 18 och 19 §§ spellagen gällande telefonförsäljning. Licenshavarna inkom med yttrandet samt med ytterligare komplettering gällande rutiner för hur licenshavarna kontrollerar uppdragstagares arbete.

Spelinspektionen skickade begäran att inkomma med yttrande över de iakttagelser och den preliminära bedömning som Spelinspektionen har gjort i ärendet. Licenshavarna skulle även redogöra för sin syn på hur de uppgifter som framkommit i DN:s granskning och i övrig media gällande försäljning av lotter uppfyller kravet på måttfullhet enligt 15 kap. 1 § spellagen. Licenshavarna kom in med yttrande.

### **Bröstcancerförbundet och Prostatacancerförbundets yttranden**

Licenshavarna har i yttranden till Spelinspektionen den 17 oktober 2024 och den 8 januari 2025 i huvudsak anfört följande.

Licenshavarna har anlitat ett operatörsbolag (uppdragstagare) för att utveckla, driva och sälja de lotterier som omfattas av licenshavarnas licens, däribland Datumlotteriet. Anledningen till att licenshavarna valt att anlita operatörsbolaget är bolagets långa och gedigna erfarenhet att bedriva lotteriverksamhet på ett professionellt sätt. Operatörsbolaget har i sin tur anlitat externa telemarketingbolag för att sköta försäljning och marknadsföring av lotter till Datumlotteriet.

En central del i hur licenshavarnas insyn och kontroll över spelverksamhetens drift sker är genom en s.k. styrgrupp. Det är genom styrgruppen som licenshavarna utövar den övergripande och formella kontrollen och insynen över spelverksamhetens drift. Styrgruppens uppgift är att leda Datumlotteriets verksamhet på en strategisk nivå.

Utöver den övergripande insynen och kontrollen som sker genom styrgruppen, vilken kan sägas utgöra den "formella" delen av licenshavarnas rutinemässiga insyn och kontroll, utövar licenshavarna även en "informell" insyn och kontroll över spelverksamhetens drift genom löpande dialog med operatörsbolaget. På det sätt som beskrivits ovan säkerställs att licenshavarna genom styrgruppen alltid har en övergripande kontroll över spelverksamheten.

Licenshavarna har även redovisat åtgärder som vidtagits i syfte att förhindra att det i framtiden förekommer marknadsförings- och försäljningsmetoder som strider mot bestämmelser i marknadsföringslagen. Licenshavarna arbetar målmedvetet för att utöva kontroll och säkerställa att uppdragstagare bedriver spelverksamheten under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former.

Licenshavarna har lämnat in en redogörelse gällande informationskravet och kravet på skriftligt avtal som gäller vid telefonförsäljning av spel enligt 14 kap. 18 och 19 §§ spellagen.

I yttrandet över Spelinspektionens preliminära bedömning den 8 april 2025 har licenshavarna utöver det som har anförts tidigare i huvudsak uppgett följande.

Licenshavarna har vidtagit ett flertal åtgärder, trots att licenshavarna har haft en annan uppfattning i rättsfrågan gällande tillämpning av punkt 29 i den svarta listan än Konsumentverket, för att säkerställa att verksamheten framöver bedrivs med ett ännu högre konsumentskydd och med tydlig information till konsumenter.

Mot bakgrund av de åtgärder som vidtagits finns det inte någon annan omständighet som visar att spelverksamheten inte har eller fortsättningsvis inte kommer att bedrivas i enlighet med lag och andra författningar som reglerar verksamheten.

Gällande licenshavarnas kontroll över driften av spelverksamheten enligt 11 kap. 6 § 2 spellagen planeras det att utöka den interna kontrollen som innebär att samarbetet med uppdragstagaren blir mer formaliserat och att styrgruppens insyn och kontroll utökas.

Med hänsyn till de utökade kontrollerna och insynen samt att ingen telefonförsäljning kommer att påbörjas förrän de förutnämnda åtgärderna har vidtagits är licenshavarnas bedömning att de, vid en eventuell framtida telefonförsäljning av Datumlotteriet, kommer ha full kontroll över att en framtida uppdragstagare kommer driva spelverksamheten under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former.

Gällande frågan om hur licenshavarnas försäljning av lotter uppfyller kravet på måttfullhet i spellagen har licenshavarna uppgett i sitt yttrande den 6 maj 2025 att kravet på måttfull marknadsföring ska bedömas utifrån det faktum att licenshavarna tillhandhåller ett lågriskspel. Licenshavarna har poängterat att det är av vikt för licenshavarna att alla konsumenter som kontaktas upplever att marknadsföringen av Datumlotteriet sker på ett måttfullt sätt. Licenshavarna har vidare redovisat åtgärder som utgjorde viktiga verktyg för att styra verksamheten och kontrollera att försäljning endast sker med sådana metoder som licenshavarna står bakom. Bland annat har licenshavarna uppgett att deras rutiner, i form av samtalsmanus samt verktyg som analyserade genomförda samtal, syftar till att säkerställa att något otillåtet agerande inte skulle förekomma vid telefonförsäljningen.

## Tillämpliga bestämmelser

### Spellagen

#### 3 kap. 1 §

Spelverksamhet ska vara lämplig ur allmän synpunkt samt bedrivas på ett sunt och säkert sätt under offentlig kontroll. Detta innebär bl.a. att

1. spelen ska ha ett starkt konsumentskydd,
2. det ska råda hög säkerhet i spelen,
3. de negativa konsekvenserna av spelande ska begränsas, och
4. spel inte ska användas som ett stöd för kriminell verksamhet.

#### 4 kap. 1 §

Licens får ges endast till den som

1. bedöms ha den kunskap, erfarenhet och organisation som krävs för att driva verksamheten,
2. kan antas komma att driva verksamheten i enlighet med lag och andra författningar som reglerar verksamheten, och
3. i övrigt bedöms lämplig att driva verksamheten.

#### 11 kap. 6 §

En licenshavare får uppdra åt någon annan att utföra arbete eller operativa funktioner i licenshavarens verksamhet enligt denna lag. Ett sådant uppdrag får ges om licenshavaren ansvarar för

1. den anförtrödda verksamheten mot spelaren,
2. att verksamheten drivs av uppdragstagaren under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former, och
3. att uppdraget inte försämrar spelmyndighetens möjligheter att övervaka att licenshavaren följer de regler som gäller för verksamheten.

#### 14 kap. 18 §

Om en licenshavare på eget initiativ kontaktar en konsument via telefon i syfte att ingå ett distansavtal om spel enligt denna lag, ska konsumenten i början av samtalet informeras om licenshavarens identitet, syftet med samtalet och namnet på den person som är i kontakt med konsumenten och hans eller hennes relation till licenshavaren.

Med distansavtal avses detsamma som i lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler.

**14 kap. 19 §**

Om ett avtal ska ingås till följd av en sådan kontakt som avses i 18 § första stycket, ska licenshavaren bekräfta sitt anbud i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för konsumenten.

Ett avtal ingås genom att konsumenten efter samtalet skriftligen accepterar licenshavarens anbud. Ett avtal som inte har ingåtts på detta sätt är ogiltigt och konsumenten är då inte skyldig att betala för något spel. Konsumenten ska informeras om detta i licenshavarens bekräftelse av anbudet.

**15 kap. 1 §**

Vid marknadsföring av spel till konsumenter ska måttfullhet iakttas.

**18 kap. 12 §**

Om förutsättningarna för licens eller tillstånd för spelprogramvara inte längre är uppfyllda, eller om en licens- eller tillståndshavare i övrigt åsidosätter sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt föreskrifter eller villkor som meddelats med stöd av lagen, ska spelmyndigheten förelägga licens- eller tillståndshavaren att inom en viss tid vidta rättelse eller besluta om förbud, ändring av villkoren eller anmärkning.

Om överträdelsen är allvarlig ska licensen eller tillståndet återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Spelmyndigheten får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om licens- eller tillståndshavaren vidtar rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot denne och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

**19 kap. 10 §**

Om en licens- eller tillståndshavare enligt denna lag har fått en anmärkning eller varning enligt 18 kap. 12 §, får spelmyndigheten besluta att denne ska betala en sanktionsavgift.

**19 kap. 13 §**

Sanktionsavgiften enligt 10 § ska uppgå till lägst 5 000 kronor och högst tio procent av licens- eller tillståndshavarens omsättning det närmast föregående räkenskapsåret.

**19 kap. 15 §**

När sanktionsavgiftens storlek enligt 13 eller 14 § beslutas, ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Spelmyndigheten får helt eller delvis avstå från att ta ut avgiften om överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna framstår som oskäligt att ta ut avgiften.

**Spelinspektionens bedömning****Utgångspunkter för prövningen**

Spelinspektionen konstaterar inledningsvis att licenshavarna har kommit in med beskrivning av hur de uppfyller informationskravet och kravet på skriftligt avtal som gäller vid telefonförsäljning av spel enligt 14 kap. 18 och 19 §§ spellagen. Spelinspektionen bedömer att licenshavarnas rutiner och processer gällande informationskravet och kravet på skriftligt avtal inte föranleder ytterligare åtgärder.

Enligt spellagen har licenshavarna ansvar för spelverksamhetens drift. Spelverksamheten ska bedrivas på ett sunt och säkert sätt, vilket bland annat innebär att spelen ska ha ett starkt konsumentskydd enligt 3 kap. 1 § 1 spellagen.

En förutsättning för licens är att det kan antas att licenshavaren kommer att bedriva spelverksamhet i enlighet med lag och andra författningar som reglerar verksamheten, vilket framgår av 4 kap. 1 § 2 spellagen. Av förarbeten framgår att bedömningen omfattar både bestämmelserna i spellagen och annan lagstiftning gällande t.ex. skatt, bokföring och marknadsföring. (prop.2017/18:220 s. 298).

En förutsättning för att en licenshavare ska få uppdra åt någon annan att utföra arbete eller operativa funktioner i licenshavarens verksamhet är, bland annat, att licenshavaren ansvarar för att verksamheten bedrivs under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former (11 kap. 6 § 2 spellagen). Det innebär att licenshavaren ska ha viss kontroll över hur uppdragstagaren sköter verksamheten. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att verksamheten bedrivs enligt de regler och villkor som gäller för den och att en spelare inte ska försättas i en sämre situation genom ett uppdragsavtal än om licenshavaren själv hade skött verksamheten (se prop. 2017/18:220 s. 135 och 316). Detta innebär att även om en licenshavare anlitar ett så kallat serviceföretag för att sköta dennes verksamhet är det fortfarande licenshavaren som har det fulla ansvaret för spelverksamhetens förenlighet med spellagen. Licenshavaren kan alltså inte avtala bort det ansvaret.

Enligt 15 kap. 1 § spellagen ska måttfullhet iakttas vid marknadsföring av spel till konsumenter. Denna bestämmelse syftar på att skydda konsumenter.

### **Bröstcancerförbundet och Prostatacancerförbundet har brutit mot spellagen**

Inledningsvis konstaterar Spelinspektionen att Konsumentverket har bedömt att licenshavarna har använt sig av marknadsföringsåtgärder som är otillbörliga och därmed brutit mot punkt 29 i Bilaga 1 till Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder (svarta listan). Konsumentverket har bedömt att detta utgör allvarliga överträdelser.

Mot bakgrund av att Konsumentverket funnit att Bröstcancerförbundet och Prostatacancerförbundet brutit mot de regler som Konsumentverket har att beakta i marknadsföringslagen bedömer Spelinspektionen att licenshavarna även brutit mot kravet på att spelverksamheten ska bedrivas i enlighet med de regler som gäller för verksamheten (4 kap. 1 § 2 spellagen).

Spelinspektionen anser att licenshavarna inte haft en sådan kontroll som krävs för att verksamheten drivs av uppdragstagaren under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former och därmed har de grundläggande

förutsättningar för att licenshavarna har fått uppdra åt någon annan att utföra arbete i licenshavarnas spelverksamhet saknats (11 kap. 6 § 2 spellagen).

Som Spelinspektionen tidigare har konstaterat är det licenshavarna som har det fulla ansvaret för spelverksamheten inklusive den verksamhet som man har anförtrott uppdragstagare. Konsumentverkets bedömning att licenshavarnas marknadsföringsåtgärder var otillbörliga och därmed brutit mot marknadsföringslagen står fast trots att licenshavarna vidtagit rättelse. Mot bakgrund av vad som framkommit bedömer Spelinspektionen att licenshavarna har brutit mot bestämmelsen om måttfull marknadsföring (15 kap. 1 § spellagen).

Genom det som redogjorts för ovan får licenshavarna också anses ha brutit mot kravet på att spelverksamheten ska bedrivas på ett sunt och säkert sätt med ett starkt konsumentskydd (3 kap. 1 § spellagen).

### **Bröstcancerförbundet och Prostatcancerförbundet ska meddelas en varning**

Vid valet av ingripande ska Spelinspektionen i första hand utgå från hur allvarlig överträdelsen är (prop. 2017/2018:220 s. 340). Ju större betydelse en bestämmelse har för att uppnå lagens syften (jfr kraven på spel i 3 kap. 1 § spellagen), desto allvarligare är en överträdelse av den (prop. 2017/18:220 s. 352).

Spelinspektionen bedömer att

- licenshavarna har brutit mot kraven att spelverksamheten ska bedrivas på ett sunt och säkert sätt med ett starkt konsumentskydd (3 kap. 1 § spellagen),
- licenshavarna har brutit mot kraven att spelverksamheten ska bedrivas i enlighet med de regler som gäller för verksamheten (4 kap. 1 § 2 spellagen),
- licenshavarna har brutit mot bestämmelsen om måttfull marknadsföring (15 kap. 1 § spellagen), samt
- telefonförsäljningen av lotteriet inte bedrivits under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former (11 kap. 6 § 2 spellagen) varför

rättsliga förutsättningar att uppdra åt någon annan att utföra denna inte funnits (11 kap. 6 §).

Spelinspektionen anser att syftet med samtliga bestämmelser som nu har överträtts är att skydda spelare. Överträdelserna är därför som utgångspunkt att bedöma som allvarliga (jfr prop. 2017/2018:220 s. 352).

I förmildrande riktning talar att överträdelserna nu har upphört. Licenshavarna har även uppgett att ingen telefonförsäljning kommer att påbörjas förrän licenshavarna gör bedömning att de ska ha full kontroll, vid en eventuell framtida telefonförsäljning av Datumlotteriet, att en framtida uppdragstagare kommer bedriva spelverksamheten under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former.

Bröstcancerförbundet och Prostatacancerförbundet har vidare samarbetat med Spelinspektionen i ärendet och kommit in med de uppgifter som Spelinspektionen har begärt. Samarbetet kan dock inte anses ha varit aktivt på ett annat sätt än vad man vanligen måste kunna förvänta sig av en förening som valt att driva licenspliktig verksamhet under tillsyn. Det är inte möjligt att fastställa hur länge överträdelserna har pågått. Spelinspektionen bedömer att de förmildrande omständigheterna inte överväger allvaret i överträdelserna. Överträdelserna är därför att bedöma som allvarliga.

Allvarliga överträdelser ska resultera i att licensen återkallas, om inte en varning anses tillräcklig. Varning bör användas om rättelse har skett eller om det, vid en framåtsyftande bedömning, finns anledning att anta att licenshavaren kommer att bedriva verksamheten på ett sätt som är förenligt med spellagen. Mot bakgrund av att licenshavarna har vidtagit åtgärder för att förhindra att överträdelserna upprepas, bland annat genom en översyn av rutiner och strategier för marknadsföring av lotterier och spelverksamheten i stort, bedömer Spelinspektionen att en varning är ett tillräckligt ingripande.

**Bröstcancerförbundet och Prostatcancerförbundet ska betala sanktionsavgift om 1 000 000 kronor.**

När Spelinspektionen beslutar om varning får myndigheten även besluta att licenshavaren ska betala en sanktionsavgift. Sanktionsavgiften är ett ytterligare sätt att gradera allvarlighetsgraden i varningen.

Spelinspektionen får helt eller delvis avstå från att ta ut denna avgift om överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om det framstår som oskäligt att ta ut avgiften med hänsyn till omständigheterna. Spelinspektionen har dock bedömt att överträdelserna inte är ringa eller ursäktliga. Spelinspektionen bedömer att det inte heller är oskäligt att ta ut en sanktionsavgift. Bröstcancerförbundet och Prostatcancerförbundet ska därför betala en sanktionsavgift.

När sanktionsavgiftens storlek ska bestämmas beaktar Spelinspektionen den bedömningen som gjorts ovan under rubriken *Bröstcancerförbundet och Prostatcancerförbundet ska meddelas en varning* gällande de försvårande och förmildrande omständigheter samt att överträdelserna är allvarliga.

Sanktionsavgiften ska sättas i relation till omsättningen i den licenspliktiga verksamheten det närmast föregående räkenskapsåret och bestämmas till ett belopp som uppgår till lägst 5 000 kronor och högst tio procent av omsättningen. Licenshavarnas nettoomsättning för räkenskapsåret 2022/23 (1 oktober 2022 - 19 oktober 2023) uppgick, enligt uppgifter från licenshavarna, till 43 834 282 kronor. Det innebär att sanktionsavgiften inte får fastställas till ett högre belopp än 4 383 428 kr.

Spelinspektionen bedömer sammantaget att sanktionsavgiften ska bestämmas till 1 000 000 kronor. Spelinspektionen anser att avgiften är proportionerlig i förhållande till överträdelsernas allvar.

Detta beslut har fattats av Spelinspektionens styrelse Claes Norgren, ordförande, Camilla Rosenberg, generaldirektör, Madelaine Tunudd, Fredrik Holmberg, Therese Mattsson och Jenny Cisneros Örnberg. Vid den slutliga

handläggningen medverkade också chefsjuristen Johan Röhr, avdelningschefen Patrik Gustavsson, enhetschefen Anna Folkegård och utredande juristen Olga Rosenqvist, föredragande.

Camilla Rosenberg

Olga Rosenqvist